

Kokemuksia Stadian jatkotutkintokokeilusta

**Kohti ylempiä ammatti-
korkeakoulututkintoja**

Anneli Sarajärvi

HELSINGIN AMMATTIKORKEAKOULU STADIAN JULKAISUJA

SARJA D: ARTIKKELIT 6

Anneli Sarajarvi

Kokemuksia stadian jatkotutkintokokeilusta

Kohti ylempiä ammattikorkeakoulututkintoja

Helsingin ammattikorkeakoulu Stadian julkaisuja
Sarja D: Artikkelit 6
2007

©2007 Tekijä

Julkaisu on tekijänoikeussäädösten alainen. Teosta voi lukea ja tulostaa henkilökohtaista käyttöä varten. Käyttö kaupallisiin tarkoituksiin on kielletty.

Julkaisija Helsingin ammattikorkeakoulu Stadia
www.stadia.fi/palvelut/julkaisutoiminta

ISBN 978-952-5158-49-6

ISSN 1796-0754

Sisällys

Jatkotutkintokokeilun taustaa	4
Arviointi oli tärkeä osa kokeilua	5
Kehittämisen haasteita ja ratkaisuja	6
Opetuksen kehittäminen	7
Opiskelijoiden kokemuksia	8
Opettajien kokemuksia	9
Yhteistyöstä voimaa	10
Työelämäyhteistyö	10
Työelämän kokemuksia yhteistyöstä.....	11
Ammattikorkeakoulut verkostoyhteistyössä.....	11
Stadian kokeilusta eväitä ylemmän ammatti- korkeakoulututkinnon kehittämiseen	13
Lähteet	16

Jatkotutkintokokeilun taustaa

Ammattikorkeakoulun jatkotutkinnot liittyvät suomalaisen korkea-koulujärjestelmän eurooppalaistumisprosessiin, jossa korkeakoulujärjestelmäämme on sopeutettu Bolognan prosessin vaatimuksiin. Prosessin keskeisenä tavoitteena on yhtenäisen korkeakoulujärjestelmän luominen Eurooppaan vuoteen 2010 mennessä. Sen kuusi tavoitetta liittyvät

- selkeiden ja vertailukelpoisten tutkintojen käyttöönottoon
- kaksiportaisen tutkintojärjestelmän käyttöönottoon
- opintopistejärjestelmän (credits) käyttöönottoon
- liikkuvuuden edistämiseen
- eurooppalaisen laadunvarmistustyön edistämiseen ja
- korkeakoulutuksen eurooppalaisen ulottuvuuden edistämiseen. (OPM 2001, 2003a.)

Suomi on sitoutunut Bolognan prosessin mukaisesti kahden syklin perättäiseen korkeakoulujärjestelmään, joka koostuu perus- ja jatko-opinnoista. Suomessa ammattikorkeakoulujen jatkotutkinnot kuuluvat toisen syklin järjestelmään. Ammattikorkeakoulun toisen syklin opintojen eräänä tärkeänä tavoitteena on tasorinnastus ylempään korkeakoulututkintoon, joka on oleellista kansainvälisessä vertailussa. (OPM 1999, KKA 2003, Kekäle ym. 2004, Lindqvist 2005.)

Eurooppalainen kaksiportainen tutkintorakenne on tuonut uusia lähtökohtia opetuksen kehittämiseen. Suomessa jatkotutkinnoille asetettiin tavoitteeksi vastata yhteiskunnan muuttuviin haasteisiin sekä alueellisiin kehittämisstrategioihin tuottamalla innovatiivisia toimintatapoja työyhteisöissä. Ajankohtaisiksi haasteiksi esitettiin esimerkiksi hyvinvointiin ja hyvinvointiteknologiaan liittyvät kehittämistarpeet, terveysjohtamiseen liittyvät kysymykset sekä ennakoitavissa oleva työvoimapula hyvin koulutetuista osaajista sosiaali- ja terveydenhuollon asiantuntijaorganisaatioissa. (Vrt. OPM 2004, STM 2004, Lindqvist 2005.)

Suomessa ammattikorkeakoulujen jatkotutkintokokeilu alkoi 1.8.2002 ja päättyi 31.7.2005. Koulutuksen kansainvälisessä vertailussa Suomen jatkotutkintojen on todettu olevan omaleimaisia siinä, että tutkinnot on liitetty kiinteästi työelämän kehittämiseen ja opiskelijat opiskelevat siinä ympäristössä, jossa he muutoinkin ammatissaan toimivat ja työskentelevät. (KKA 2003, Kekäle ym. 2004, Lindqvist 2005.)

Stadian sosiaali- ja terveystalalla kokeiluun liiyyttiin syksyllä 2003.

Arviointi oli tärkeä osa kokeilua

Jatkotutkintokokeilun arviointi perustui kokeilulakiin. Korkeakoulujen arviointineuvosto suoritti jatkotukintojen kokeiluvaiheen arvioinnin. Arviointia ohjasi eduskunnan ilmaisema tavoite hyödyntää jo kokeilun aikana kertyvää aineistoa ja hyviä käytäntöjä. Arvioinnin tuloksia käytettiin tukena jatkotukintojen kehittämisessä ja päätöksenteossa. (KKA 2003, Kekäle ym. 2004.)

Arviointi keskittyi jatkotutkintokokeilun käynnistysvaiheeseen. Arvioinnin kohteena olivat erityisesti opiskelijarekrytointi, koulutuksen toteuttamismallit, tutkintorakenteiden toimivuus, työelämäyhteistyö, opetussuunnitelmat, opinnäytetyöt ja laadunvarmistus. Arviointiaineisto koottiin kokeilua toteuttavien ammattikorkeakoulujen tekemillä teemoitetuilla itsearvioinneilla ja eri tahoja edustavien asiantuntijaryhmien kanssa käydyillä teemakeskusteluilla. Arvioinnin mukaan jatkotutkintokokeilussa mukana olleet ammattikorkeakoulut olivat onnistuneet hyvin kehittäessään erilaisia toimivia ratkaisuja jatkotukintojen toteuttamiseksi huolimatta siitä, että aikaa oli vähän, toiminnalla oli tiukat reunaehdot ja taloudelliset resurssit olivat niukat. Korkeakoulujen arviointineuvoston mukaan ammattikorkeakoulujen itsearvioinneista oli välittynyt suuri vastuuntunto, joka ohjasi kokeilun toteuttamista. (Jaatinen 2004, Kekäle ym. 2004.)

Ammattikorkeakoulun jatkotutkinto vakinaistettiin kokeilun päätymisen jälkeen, ja tutkinnon nimeksi tuli ylempi ammattikorkeakoulututkinto. Tutkinto vahvistaa Suomen korkeakoulujärjestelmän duaalimallia ja antaa suomalaisen korkeakoulututkinnon suorittaneille mahdollisuudet hyödyntää hankkimaansa osaamista myös kansainvälisillä markkinoilla. Sivistysvaliokunnan (2005) mukaan jatkotutkinnot eli ylemmät ammattikorkeakoulututkinnot tulee suunnitella yhteistyössä työelämän kanssa niin, että ne vastaavat alueellisiin kehittämistarpeisiin. Stadiassa jatkotutkintoja suunniteltaessa perehdyttiin metropolialueen, pääkaupunkiseudun kehittämisstrategioihin ja tulevaisuuden visioihin, jotka ovat linjassa ammattikorkeakoulun omien kehittämisstrategioiden kanssa. Niissä painottui monialainen ja elinikäinen oppiminen, alueellinen kehittäminen, T&K-toiminta sekä työelämäyhteistyö. (Vrt. OPM 2003, 2004.)

Kehittämisen haasteita ja ratkaisuja

Stadiassa käynnistyi syksyllä 2003 kaksi ammattikorkeakoulun jatkotutkintoa: *Ikääntyvien ja pitkäaikaispotilaiden hoidon koulutusohjelma* sekä *Sosiaalialan koulutusohjelma*. Jatkotutkinnot olivat laajuudeltaan 90 opintopistettä, joista 60 opintopistettä muodostui syventävistä opinnoista ja 30 opintopistettä opinnäytetyöstä. Jatkotutkintojen päätavoitteissa korostuivat pääkaupunkiseudun väestön hyvinvoinnin ja terveyden ylläpitäminen ja edistäminen. (OPS 2003a ja b).

Stadian jatkotutkintojen kokeiluvaiheen (ja myöhemmin vakinaistettujen ylempien ammattikorkeakoulututkintojen) koulutusohjelmien ydinosajaksen alueet nivoutuivat metropolialueen kehittämistavoitteisiin sekä Stadian strategiaan painopistealueisiin. Niissä korostuvat 1) asiakaslähtöisten terveys- ja hyvinvointipalvelujen tuottaminen 2) oman alan osaamisen vahvistaminen työyhteisöjen johtamisessa ja verkostojen rakentamisessa 3) terveys- ja hyvinvointipalvelujen alueellinen tutkimus- ja kehittämistoiminta 4) yhteiskunnallinen, eettinen ja taloudellinen päätöksenteko 5) yhteiskunnallinen vaikuttaminen ja tulevaisuuden ennakointi sosiaali- ja terveydenhuollossa 6) organisaatioiden strateginen suunnittelu ja johtaminen 7) tutkivan työotteon omaksuminen sekä 8) oman kehityksen ja ammattiura-ajattelun vahvistuminen asiantuntija-alueella. (OPS 2003a, OPS 2005.)

Stadian jatkotutkintojen koulutusohjelmia kehiteltäessä otettiin huomioon alueelliset strategiat. Myös pääkaupunkiseudun terveydenhuollon organisaatioissa tehtiin ennakoititutkimusta tulevaisuuden tarpeista, joihin jatkotutkintojen koulutusohjelmilla pyrittiin vastaamaan. (OPS 2003a ja b, OPS 2005, vrt. Kekäle ym. 2004.)

Jatkotutkintojen kokeiluvaiheessa Stadiassa muodostettiin oppimisen ja opetuksen suunnitteluun kehittämistiimi sekä erilaisia työryhmiä, jotka vastasivat tutkintojen suunnittelu- ja toteutusprosessista, työelämäyhteistyöstä sekä verkostoitumisesta. Kehittämistiimin vastuhenkilönä ja puheenjohtajana toimi jatkotutkintojen vastuuyliopettaja ja kehittämistiimin jäsenenä yliopettajat.

Kehittämistiimi seurasi opetuksen toteutumista ja arviointia opiskelijoilta ja opettajilta lukukausittain kerätyllä palautteella. Lisäksi arviointia suoritettiin opiskelijoiden ja työelämän edustajien kanssa koko opiskelun ajan henkilökohtaisten ja ryhmäkeskustelujen sekä kirjallisten palautteiden muodossa jokaisen lukukauden lopussa. Palautteen mukaan opiskelijat olivat tyytyväisiä opetussuunnitelmien sisältöihin ja toteutukseen. He kokivat saaneensa itse vaikuttaa opiskeluun liittyvään päätöksentekoon, opetuksen toteuttamiseen ja erilaisiin pedagogisiin ratkaisuihin.

Myös Korkeakoulujen arviointineuvosta ja ammattikorkeakoulujen jatkotutkintojen valtakunnallinen koordinaatio- ja seurantaryhmä keräsivät tietoa opiskelijoilta, opettajilta ja työelämän edustajilta. Molempien saama palaute oli samansuuntaista. Suurin osa opiskelijoista koki saaneensa hyvät valmiudet työyhteisöjen tutkimus- ja kehittämistoimintaan.

Korkeakoulujen arviointineuvosto ja ammattikorkeakoulun jatkotutkintokokeilun valtakunnallinen koordinaatio- ja seurantaryhmä järjestivät jatkotutkintofoorumeja jatkotutkintojen vastuuyliopettajille. Osa foorumeista oli yleisiä, joihin osallistuivat myös opetusministeriön edustajat, työelämän edustajat, opiskelijat ja muut opetuksesta vastaavat tahot. Foorumien aiheina olivat opetuksen suunnittelu, toteutus, opetuksen pedagogiset ratkaisut sekä opinnäytetyön kriteerit, taso, toteutus ja ohjaus. Yhteisissä jatkotutkintofoorumeissa opettajat esittelivät koulutusohjelmia ja projekteja sekä opiskelijat projektejaan ja opinnäytetöitään.

Stadian jatkotutkintojen vastuuyliopettaja osallistui syksyllä 2003 ja keväällä 2004 opetusministeriön ja Korkeakoulujen arviointineuvoston toteuttamaan tiiviiseen jatkotutkintojen arviointiprosessiin, joka kohdistui jatkotutkinto-opiskelijoiden valintaperusteisiin, opetukseen suunniteltuun, toteutukseen/käytänteisiin, arviointiin sekä markkinointiin. Arviointi sisälsi useita kyselyjä, henkilökohtaisia haastatteluja ja kirjallisia itsearviointiraportteja. Osa arviointiraporteista laadittiin yhteistyössä niiden ammattikorkeakoulujen kanssa, joissa oli meneillään samat koulutusohjelmat. Osa arviointiraporteista puolestaan laadittiin alueellisesti kokeiluvaiheen eri koulutusohjelmien vastuuyliopettajien kanssa.

Opetuksen kehittäminen

Jatkotutkinnoissa opetuksen lähtökohtana oli luoda sellainen opetussuunnitelma, joka vastaa metropolialueen sekä Stadian tutkimus- ja kehitystyön strategioihin sekä mahdollistaa opiskelijalle hyvät valmiudet työelämän kehittämiseen, uusien työmenetelmien ja uuden tiedon tuottamiseen työelämässä.

Opetussuunnitelmia arvioitiin suhteessa valtakunnallisiin tavoitteisiin, muiden ammattikorkeakoulujen opetussuunnitelmiin, eri ammattikorkeakoulujen jatkotutkinnoista saamaan palautteeseen sekä opettajien omiin kokemuksiin opetussuunnitelman sisällöstä ja toimivuudesta. Opetussuunnitelmien työstäminen tapahtui suurelta osin useiden asiantuntijoiden ja verkostojen yhteistyönä.

Stadiassa Ikääntyvien ja pitkäaikaipotilaiden hoidon koulutusohjelmassa opetussuunnitelmat laadittiin siten, että oppiminen oli mahdollista kytkeä työelämän kehittämisprojekteihin. Tällöin oppiminen tapahtui todellisissa työelämän tilanteissa. Tämä koettiin positiiviseksi sekä opiskelijoiden että valtakunnallisten arvioitsijoiden näkökulmasta. Kekäleen ym. (2004) mukaan opetussuunnitelmia pidettiin myös valtakunnallisesti onnistuneina ja toimivina lähinnä perusteellisen pohjasuunnittelun ansiosta. Jatkotutkintojen ohjausryhmät olivat olleet innokkaasti mukana opetussuunnitelmien kehittämisessä. Myös Stadiassa ohjausryhmä otti aktiivisesti kantaa opetussuunnitelmien kehittämiseen ja opetuksen toteuttamiseen. Opiskelijapalautteen ja opettajien kokemusten mukaan opetussuunnitelmat olivat opiskelijoiden kannalta mielekkäitä. Opiskelijat kokivat myös valinnaisuuden lisänsen opiskelun tasapuolisuutta ja henkilökohtaisen opetussuunnitelman toteutumista.

Jatkotutkintoihin sisältyi 30 opintopisteen laajuinen opinnäytetyö. Se tehtiin pääasiassa omaan työyhteisöön liittyvänä kehittämistehtävänä. Suuri osa opinnäytetöistä toteutettiin toimintatutkimuksen periaatteita noudattaen, yksi kehittävän työtutkimuksen periaatteita noudattaen ja osa opinnäytetöistä oli kartoituksia työyksikön toiminnasta ja sen kehittämisestä. Opiskelijat esittelivät opinnäytetöitään erilaisissa konferensseissa, seminaareissa, ammattikorkeakoulujen valtakunnallisissa koulutustilaisuuksissa, työelämän koulutuspäivillä sekä ammattikorkeakoulujen jatkotutkintofoorumeissa. Jatkossa Stadiassa on tarkoitus nivoa opinnäytetyöt yhä enenevässä määrin ammattikorkeakoulujen omaan tutkimus- ja kehitystyöhön sekä alueellisiin strategioihin.

Kekäleen ym. (2004) mukaan jo kokeiluvaiheessa joissakin ammattikorkeakouluissa opinnäytetyöt kytkettiin ammattikorkeakoulujen T&K-toimintaan. Kaikilla Stadian jatkotutkinto-opiskelijoilla oli työpaikan nimeämä mentori, joka usein toimi myös opinnäytetyön ohjaajana. Mentorit ja muut työelämän edustajat kutsuttiin oppilaitokselle kaksi kertaa keväällä 2004 ja kerran keväällä 2005 yhteiseen tapaamiseen, jossa keskusteltiin jatkotutkinnoista sekä mentorin merkityksestä opiskelijoiden tukemisessa työelämässä.

Opiskelijoiden kokemuksia

Opiskelijoilta kerättiin jokaisen lukukauden lopussa palautetta opetuksesta: opetussuunnitelman tavoitteista, sisällöistä sekä ohjauksesta ja tuesta. Lisäksi kysyttiin, mitkä olivat heidän odotuksensa työelämän suhteen opiskeluun liittyen. Palautteen mukaan opiskelijoilla oli koulu-

tuksen alkuvaiheessa jonkin verran vaikeuksia ymmärtää opetussuunnitelmia ja opiskella itsenäisesti. Osa toivoi aluksi lähijaksoja lisää, mutta opiskelun edetessä itsenäisen opiskelun taito lisääntyi.

Opiskelijat olivat hakeutuneet jatkotutkintoon, koska he halusivat kehittyä ammatissaan ja saada uutta tietoa, vahvistaa osaamistaan sekä kehittää omaa työtään ja työyhteisöään. Lisäksi syinä mainittiin tarve kehittää omaa asiantuntijuuttaan ja halu edetä uralla.

Palautteen mukaan opiskelijat kokivat kehittyneensä asiantuntijana, tutkimus- ja kehittämisosaamisessa sekä saaneensa välineitä kehittää työyhteisöään. Asiantuntijana kehittymistä kuvattiin kehittämis- ja yhteistyöosaamisena. Kehittämisosaamiseksi opiskelijat mainitsivat kyvyn käyttää tieteellistä tietoa ja soveltaa tutkimuksia omassa työssään ja työyhteisön kehittämisessä. Jatkotutkintojen merkitystä urakehitykselle opiskelijat kuvasivat johtamis- ja yhteistyöosaamisen lisääntymisenä. Tämä ilmeni opiskelijoiden mukaan yhteistyön vahvistumisena moniammatillisessa työryhmässä, verkosto-osaamisena sekä persoonan kehittymisenä ja itsetunnon vahvistumisena. Lisäksi opiskelijat kokivat jatkotutkinnon lisäävän heidän arvoaan työmarkkinoilla.

Jatkotutkintojen keskeiseksi kehittämishaasteeksi nousi opiskelijoiden kokemusten mukaan johtamisosaamisen lisääminen, tutkimus- ja kehittämisosaamisen vahvistaminen sekä yhteistyön lisääminen työelämän ja koulun välillä.

Opettajien kokemuksia

Stadiassa jatkotutkintokokeilussa mukana olleiden opettajien määrä oli pieni. Vastuu opetuksen suunnittelusta, toteutuksesta ja jatkotutkintojen kehittämisestä oli muutamalla opettajalla. Kokeiluun liittyvät arviointiprosessit veivät suuren osan ajasta. Silti kokeilua voi pitää onnistuneena, koska saatu palaute opiskelijoilta ja työelämästä sekä Korkeakoulujen arviointineuvoston arviointitiedot olivat erittäin positiivisia.

Opiskelijoiden mukaan he pääsivät itse vaikuttamaan moniin opiskeluun liittyviin asioihin ja kokivat saavansa arvostusta opettajilta. Tämä lisäsi motivaatiota opiskeluun. Myös opettajien mielestä yhteistyö opiskelijoiden kanssa oli hyvää ja tiivistä. Tämä antoi opettajille voimaa työskennellä yhdessä opiskelijoiden kanssa niukoista resursseista huolimatta.

Yhteistyöstä voimaa

Jatkotutkintojen kokeiluvaiheessa tehtiin verkostoyhteistyötä valtakunnallisesti eri ammattikorkeakoulujen, yliopistojen ja työelämän kesken. Verkostoyhteistyö koettiin positiiviseksi ja voimavaroja lisääväksi toiminnaksi. Verkostoissa suunniteltiin opetusta yhteistyössä ja opittiin toisilta hyviä käytänteitä.

Työelämäyhteistyö

Dialogi työelämän edustajien kanssa oli tiivistä heti opintojen alkuvaiheesta lähtien. Koulutusohjelmien tuutorit kävivät tapaamassa kaikkien opiskelijoiden työyhteisöjen edustajia ja keskustelemassa heidän kanssaan opiskelijoiden opiskelusta, opinnäytetöistä ja kehittämisprojekteista. Jatkotutkintojen yksi tärkeä arvioinnin kohde Korkeakoulujen arviointineuvoston näkökulmasta oli se, kuinka työelämää oli kuultu myös koulutusohjelmia suunniteltaessa. Yhteistyön tavoitteena oli myös välittää tietoa jatkotutkinnosta ja sen tavoitteista työpaikoille sekä sitouttaa työnantajia opinnäytetöiden tukemiseen ja ohjaamiseen. Stadiassa järjestettiin työelämän edustajille erityisiä foorumeja, joissa selvitettiin koulutuksen tavoitteita sekä kuultiin työelämän odotuksia jatkotutkinnoista.

Ikääntyvien ja pitkäaikaispotilaiden hoidon koulutusohjelman kaikki opiskelijat tekivät opinnäytetyön omaan työyhteisöönsä. Sosiaalialan koulutusohjelman opiskelijoista osa teki opinnäytetyönsä eri työyhteisöön kuin missä itse työskenteli.

Ikääntyvien ja pitkäaikaispotilaiden hoidon koulutusohjelmassa tehtiin yhteistyötä Marian sairaalan päivystyspoliklinikan kanssa niin, että opetus kytkettiin päivystyspoliklinikan kehittämishankkeeseen. Opiskelijat käynnistivät projektin *Uusien toimintamallien kehittäminen ikääntyvien ja pitkäaikaispotilaiden hoidossa akuuttisairaalan päivystyspoliklinikalla* laatimalla projektisuunnitelman Marian sairaalan päivystyspoliklinikalle yhteistyössä työelämän ja opettajien kanssa.

Työelämäprojektin lähtökohtana oli asiakaslähtöisten terveyspalvelujen kehittäminen, ja työelämän edustajat ja opiskelijat toteuttivat projektia yhteistyössä. Lisäksi opiskelijat harjoittelivat projektin johtamisen taitoja todellisissa työelämän tilanteissa.

Opiskelijat esittivät projektin tuloksia kansallisissa ja kansainvälisissä konferensseissa sekä valtakunnallisilla ammattikorkeakoulujen jatkotutkintojen ja työelämän yhteisissä seminaareissa. Projektin osalta yhteistyö työelämän kanssa onnistui hyvin.

Työelämän kokemuksia yhteistyöstä

Ammattikorkeakoulujen jatkotutkintojen tulee vastata työelämän tulevaisuuden haasteisiin. Samalla niiden tulee vastata laajemmin oman alueensa kehittämiseen ja työpaikkojen erityisiin vaatimuksiin.

Stadian sosiaali- ja terveystieteiden jatkotutkintojen tavoitteeksi on määritelty vastata metropolialueen kehittämishaasteisiin. Tässä korostuu opiskelijoiden opinnäytetöiden ja projektien nivominen työelämän kehittämiseen. Kokeilun aikana osa työelämän edustajista teki hyvin kiinteää yhteistyössä opiskelijoiden ja opettajien kanssa oppimisprosesseissa. He olivat kiinnostuneita opintojen sisällöistä ja esittivät toiveitaan opintojen jatkokehittelyä varten. Osa työelämän edustajista myös osallistui Korkeakoulujen arviointineuvoston järjestämiin foorumeihin ja yhteisiin seminaareihin.

Kaikki työelämän edustajat eivät kuitenkaan ehkä vielä löytäneet rooliaan opiskelijoiden oppimisprosessin ja kehittämishankkeiden tukemisessa opiskelijoiden odottamalla tavalla. Ikääntyvien ja pitkäaikaispotilaiden hoidon koulutusohjelman kaikki opiskelijat saivat työnantajiltaan mahdollisuuden suorittaa opintojen lähijaksot työaikana. Lisäksi osa tuki opiskelijoita siten, että opiskelijat saivat käyttää osan työajastaan oppimistehtävien tekemiseen. Sosiaalialan opiskelijoista osa sai myös lähijaksot työajaksi, mutta suurin osa suoritti ne omalla ajallaan. Valtakunnallisessa tarkastelussa tulokset olivat samansuuntaisia.

Ammattikorkeakoulut verkostoyhteistyössä

Ammattikorkeakoulujen välisessä verkostoyhteistyössä hyödynnettiin toisten osaamista benchmarking-periaatteita hyväksi käyttäen. Verkostossa perehdyttiin toisten ammattikorkeakoulujen opetuksen toteuttamisperiaatteisiin sekä jaettiin asiantuntijuutta oppimalla toisten käytänteistä. Ikääntyvien ja pitkäaikaispotilaiden hoidon koulutusohjelmat muodostivat yhteistyöverkoston, johon kuuluivat Turun, Pirkanmaan, Satakunnan, Vaasan ja Helsingin ammattikorkeakoulut. Näiden ammattikorkeakoulujen vastuuyliopettajat kokoontuivat lukukausittain arvioimaan jatkotutkintojen toteutuksia ja suunnittelemaan uusia toteutustapoja. Foorumeiden tavoitteena oli jakaa eri ammattikorkeakoulujen opettajien ja opiskelijoiden osaamista ja kokemuksia sekä arvioida yhdessä saavutettuja tuloksia.

Lisäksi lukukausittain järjestettiin yhteisiä seminaareja, joissa opiskelijat esittivät opinnäytetöitään, projektejaan ja vaihtoivat näkemyksiään koulutuksesta. Näihin seminaareihin osallistui myös osa työelämän edustajia.

Keväällä 2004 Ikääntyvien ja pitkäaikaispotilaiden hoidon koulutusohjelmaa toteuttavien ammattikorkeakoulujen verkostoyhteistyöhön liittyivät Oulun ja DIAK:n ammattikorkeakoulut. Tällöin alustavasti pohdittiin mahdollisia uusia koulutusohjelmia, koska Ikääntyvien ja pitkäaikaispotilaiden hoidon koulutusohjelma ei ollut riittävän vetovoimainen.

Stadian kokeilusta eväitä ylemmän ammattikorkeakoulututkinnon kehittämiseen

Stadian jatkotutkintokokeilussa koulutuksen ja työelämän yhteys varmistettiin siten, että jatkotutkintojen ohjausryhmässä oli työelämän edustajia monilta eri tahoilta. Työelämän edustajat perehtyivät opetussuunnitelmiin ja esittivät mielipiteitä jo opintojen suunnitteluvaiheessa. Lisäksi jokaisen jatkotutkinto-opiskelijan tuutori kävi opiskelijan työpaikalle keskustelemassa opiskelusta ja siihen liittyvästä kehittämis-tehtävästä.

Ikääntyvien ja pitkäaikaispotilaiden hoidon koulutusohjelmassa yliopettajat suunnittelivat yhteistyössä työelämän ja opiskelijoiden kanssa työyhteisöön kehittämisprojekteja, joihin kaikki opinnäytetyöt kytkettiin. Kehittämishankkeissa luotiin työelämän tarpeista lähteviä uusia toimintamalleja ja kokeiltiin niitä käytännössä. Jatkossa tulee vielä kirkastaa, kuinka opinnäytetyöt ja muut projektit voidaan kytkeä ammattikorkeakoulun tutkimus- ja kehittämistoimintaan. Tämä edellyttää yhteistyötä alueen muiden toimijoiden kanssa. Alueelliset ja kansainväliset yhteistyöprojektit liittyvät oleellisesti verkostoitumiseen ja edistävät näyttöön perustuvaa toimintaa.

Jokaisella opiskelijalla oli koulussa oma tuutori ja työyhteisössä mentori. Näin dialogia opintojen etenemisestä ja toteutuksesta käytiin pääosin tuutoreiden ja mentoreiden välityksellä. Lisäksi työelämän edustajat kutsuttiin kaksi kertaa Stadiaan ja vuosittaisin jatkotutkintoorumeihin sekä valtakunnallisiin Ikääntyvien ja pitkäaikaispotilaiden hoidon koulutusohjelmien yhteisiin koulutustilaisuuksiin ja tapaamisiin. Ammattikorkeakoulujen jatkotutkintojen työjaoston seurannan mukaan Ikääntyvien ja pitkäaikaispotilaiden hoidon koulutusohjelman opetuksen laatu oli valtakunnallisesti korkea. Tätä näkemystä tukivat myös Stadiassa lukukausittain opiskelijoille tehdyt kyselyt.

Myös Stadian sosiaalialan koulutusohjelman palautteet opetuksesta olivat positiivisia. Yhteenvetona voidaan todeta, että Stadian jatkotutkintokokeilu onnistui hyvin ja opiskelijat olivat tyytyväisiä opiskelun sisältöihin ja toteutukseen. Samoin työelämästä saatu palaute oli positiivista.

Ammattikorkeakoulujen jatkotutkintojen lähtökohtana oli mahdollistaa työn ohessa tapahtuva opiskelu. Tämä edellytti sitä, että jatkotutkinnoissa toteutettiin sellaisia pedagogisia ratkaisuja, jotka tukivat opiskelijan oppimista niin, että teoria ja työkäytäntö integroituvat hyvin. Tältä osin pedagogiset ratkaisut näyttivät onnistuneen Stadiassa melko hyvin.

Stadian opiskelijoilla oli kaksi kertaa kuukaudessa lähijakso, joka

sopi useimmille opiskelijoille hyvin. Pääosin opiskelu oli etäopiskelua, jossa verkko-opetus voi toimia oivallisena oppimisen välineenä. Stadian jatkotutkinnoissa se jäi kuitenkin vähäiseksi. Jatkossa verkko-opetuksen määrää tulee lisätä, koska lähijaksoja on vähän.

Jatkotutkintokokeilun koordinaatio- ja seurantaryhmän raportin mukaan noin puolet opiskelijoista sai konkreettista tukea (esim. mahdollisuus opiskella työaikana) opintoihin liittyen. Yli viidennes opiskelijoista ei saanut työnantajaltaan tällaista tukea. Stadian Ikääntyvien ja pitkäaikaisspotilaiden hoidon koulutusohjelmassa kaikilla opiskelijoilla oli mahdollisuus opintoihin kuuluvien lähijaksojen suorittamiseen työaikana. Sosiaalialan koulutusohjelmassa osa työnantajista tuki opiskelua ajan antamisella.

Stadiassa jatkotutkintojen ja yliopistojen välinen yhteistyö ei ollut yhtä yleistä kuin ammattikorkeakoulujen keskinäinen yhteistyö. Stadian koulutusohjelmissa luotiin jonkin verran opetukseen liittyviä verkostoja, joihin kuului myös toimijoita eri yliopistoista. Lisäksi jatkotutkintojen ohjausryhmässä oli edustajia useista yliopistoista. Jatkossa yhteistyötä yliopistojen kanssa tulee kehittää, ja osin tätä on jo aloitettukin.

Lisäksi sosiaali- ja terveysalalla tulee jatkossa edelleen selkiyttää ja lisätä valtakunnallisten ja alueellisten verkostojen yhteistoimintaa. Verkostot toimivat voimavarana opettajille ja opiskelijoille opetuksen ja oppimisen toteutuksessa. Valtakunnallisen ja alueellisen verkoston toimivuus edellyttää organisaatioiden välisen yhteistyön tehostamista, mutta myös organisaatioiden sisäisen verkostoitumisvalmiuden tarkastelua ja yksittäisten opettajien taitoja toimia verkostoissa. Uusien yhteistyömallien kehittäminen vaatii yhteisiä keskusteluja, avoimuutta, luottamusta ja aikaa. Tiiviillä yhteistyöllä ja osaamispotentiaalien yhdistämisellä voidaan rakentaa toimivaa sosiaali- ja terveysalan verkostoa, jonka avulla voidaan vastata ajankohtaisiin kansallisiin ja myös kansainvälisiin sosiaali- ja terveydenhuollon haasteisiin nyt ja tulevaisuudessa. (Vrt. Kekäle ym. 2004.)

Jatkotutkintoja eli nykyisiä ylempiä ammattikorkeakoulututkintoja suunniteltaessa ja kehitettäessä tulee enenevässä määrin ottaa huomioon työelämän muuttuvat tarpeet. Työelämä tulee myös entistä tiiviimmin ottaa mukaan koulutusohjelmien suunnitteluun.

Ammattikorkeakouluissa pohdittiin myös jatkotutkintokokeilun aikana Ikääntyvien ja pitkäaikaisspotilaiden hoidon koulutusohjelman kiinnostavuutta yleensä, koska koulutusohjelman vetovoimaisuus oli heikko. Tältä pohjalta terveysalan 12 ammattikorkeakoulun yliopettajat verkostoituivat ja pohtivat yhdessä, mikä olisi koulutusohjelmalle paras mahdollinen nimi, joka lisäisi ohjelman kiinnostavuutta, mutta kuvaisi myös mahdollisimman hyvin sen sisältöä ja työelämän tarpeita.

Pitkien ja monivaiheisten pohdintojen ja työelämän edustajien kanssa käytyjen keskustelujen sekä kyselyjen pohjalta yliopettajat läh-

tivät verkostona kehittämään tulevaa ohjelmaa, jonka nimeksi tuli *Terveysalan kehittämisen ja johtamisen koulutusohjelma*. Uusi koulutus käynnistyi syksyllä 2006 ensin viidessä ammattikorkeakoulussa ja vuonna 2007 myös useissa muissa. Valtakunnallinen terveysalan verkosto toimii edelleen aktiivisesti ja kehittää yhteistyössä *Terveyden edistämisen* ja Terveysalan kehittämisen ja johtamisen koulutusohjelmia.

Sosiaali-alan koulutusohjelma teki kokeiluvaiheessa tiivistä yhteistyötä Helsingin Diakonia-ammattikorkeakoulun sosiaali-alan koulutusohjelman kanssa. Yhteistyön myötä keväällä 2006 sosiaali-alan ylemmissä ammattikorkeakoulututkinnoissa toteutettiin yhteistä opetusta ja asiantuntijavaihtoa.

Bolognan prosessin yksi tärkeä tavoite on ollut kansainvälisyyden lisääminen. Stadion ylempien ammattikorkeakoulututkintojen yhtenä kehittämisaikana tulisi jatkossa olla myös kansainvälisen yhteistyön lisääminen, mikä jatkotutkintojen kokeiluvaiheessa jäi vielä vähäiseksi.

Lähteet

- Jaatinen P., 2004. Jatkotutkintojen käynnistysvaihe arvioitiin. Korkeakoulutieto. Uudet korkeakoulututkinnot. Julkaisu 1/2000. Koulutus- ja tiedepolitiikan osasto. Opetusministeriö. Helsinki. s 32–37.
- Kekäle T., Heikkilä J., Jaatinen P., Myllys H., Piilonen AR., Savola J., Tynjälä P. & Holm K., 2004. Ammattikorkeakoulujen jatkotutkintokokeilu. Käynnistysvaiheen arviointi. Korkeakoulujen arviointineuvoston julkaisuja 1: 2004. Tammer-Paino Oy. Tampere.
- KKA, Korkeakoulujen arviointineuvosto 2003. Ammattikorkeakoulujen jatkotutkintokokeilun arvioinnin projektisuunnitelma. 26.5.2003. http://www.kka.fi/pdf/sosiaali-alan_arviointi/projektisuunnitelma%20AMK%20ATKO.doc
- Lindqvist OV., 2005. Korkeakoulujen tehtävät – ja varsinaiset tehtävät. Kirjassa: Okkonen E. (toim.) Ammattikorkeakoulujen jatkotutkinto – tulokset ja tulevaisuus. Julkaisu 3. Offsetkolmio. Hämeenlinna.
- Opetusministeriö, 1999. Eurooppalainen korkeakoulualue. Bolognassa 19. päivänä kesäkuuta 1999 kokoontuneiden Euroopan opetusministereiden yhteinen julistus. <http://www.minedu.fi/opm/koulutus/yliopistokoulutus/bolognaprosessi.html>
- Opetusministeriö, 2001. Kohti Eurooppalaista korkeakoulualuetta. Euroopan korkeakouluministereiden kokous Prahassa 19.5.2001. Opetusministeriö. <http://englishcentre.fi>
- Opetusministeriö, 2003a. Eurooppalainen korkeakoulualue. Bolognan prosessi. <http://www.minedu.fi/opm/koulutus/yliopistokoulutus/bolognaprosessi.html>
- Opetusministeriö, 2003b. Euroopan korkeakoulualan toteuttaminen, Julkilausuma. Korkeakoulutuksesta vastaavien ministereiden konferenssi 19.9.2003. Berliini. <http://www.minedu.fi/opm/koulutus/yliopistokoulutus/bolognaprosessi.html>

- Opetusministeriö, 2003c. Koulutus- ja tutkimus vuosina 2003–2008. Kehittämissuunnitelma. Valtioneuvoston 4. päivänä joulukuuta 2003 hyväksytty kehittämissuunnitelma vuosille 2003–2008. Opetusministeriö.
- Opetusministeriö, 2004. Sosiaali- ja terveysalan johtamiskoulutuksen työryhmän muistio. Opetusministeriön työryhmämuistioita ja selvityksiä 2004: 3. Koulutus- ja tiedepolitiikan osasto. Opetusministeriö. <http://www.minedu.fi/julkaisut/index.html>
- Opetussuunnitelma, 2003a. Ikääntyvien ja pitkäaikaissopitilaiden hoidon koulutusohjelma. Ammattikorkeakoulun jatkotutkinto. Helsingin ammattikorkeakoulu Stadia. Sosiaali- ja terveysala.
- Opetussuunnitelma, 2003b. Sosiaalialan koulutusohjelma. Ammattikorkeakoulun jatkotutkinto. Helsingin ammattikorkeakoulu Stadia. Sosiaali- ja terveysala.
- Opetussuunnitelma, 2005. Terveystiedon edistämisen koulutusohjelma. Sosiaali- ja terveysalan ylempi ammattikorkeakoulututkinto. Helsingin ammattikorkeakoulu Stadia. Sosiaali- ja terveysala.
- Sarajärvi A., Rekola L., Kaljonen P. & Mattila L.-R. 2004. Jatkotutkintojen kehittämissuunnitelma. Helsingin ammattikorkeakoulu Stadia. Sosiaali- ja terveysala.
- Sivistysvaliokunnan mietintö, 2005. Hallituksen esitys ammattikorkeakoulujen tutkintojärjestelmän kehittämiseksi. SiVM 3/2005 vp - HE 14/2004 vp.
- Sosiaali- ja terveysministeriö, 2004. Sosiaali- ja terveydenhuollon tavoite- ja toimintaohjelma. Sosiaali- ja terveysministeriön julkaisuja 2003: 20. Helsinki.